

ADVIES

CRB 2018-2280

Leidraad voor ondernemingen wat betreft
eerlijke milieucclaims

VERBRUIK
Bijzondere raadgevende commissie

Advies

Leidraad voor ondernemingen wat betreft eerlijke milieuclaims

**Brussel
28.09.2018**

Inbehandelingneming

Bij brief van 7 juni 2018 heeft de minister van Economie en Consumenten, Kris Peeters, de bijzondere raadgevende commissie Verbruik (brc Verbruik) om advies gevraagd met betrekking tot een ontwerp van leidraad voor ondernemingen wat betreft eerlijke milieucclaims.

De termijn voor het uitbrengen van een advies bedroeg 3 maanden, maar werd in overleg met de beleidscel-Peeters verlengd tot eind september 2018.

De subcommissie Handelspraktijken werd belast met de voorbereiding van een ontwerpadvies, en is daartoe, onder het voorzitterschap van de heer Ducart (Test-Aankoop), bijeengekomen op 20 augustus en 4 september 2018. Aan de werkzaamheden namen deel: de dames Chen, Dammekens (verslaggever, VBO), De Cort (verslaggever, BV-OECO), De Schamphelaire, Nachtergaele, Sepul en de heren Boghaert en Warzee.

De subcommissie kon voor haar werkzaamheden tevens een beroep doen op mevrouw Mahieu (fod Economie).

Het ontwerpadvies werd op 28 september 2018 goedgekeurd door de plenaire vergadering van de brc Verbruik, onder het voorzitterschap van de heer Reinhard Steennot.

ADVIES

1 Inleiding

In zijn adviesaanvraag geeft de Minister aan dat hij bezorgd is over de invloed van milieucclaims op het aankoopgedrag van consumenten en benadrukt hij dat noch consumenten, noch ondernemingen gebaat zijn met oneerlijke of misleidende milieucclaims. De leidraad heeft tot doel ondernemingen te informeren over welke formuleringen en praktijken door de economische inspectie als een oneerlijke of misleidende en dus verboden milieucclaim zullen beschouwd worden. Aan de leidraad werd tevens een bijlage toegevoegd die een lijst bevat van reglementeringen inzake milieucclaims voor bepaalde producten.

Voor deze leidraad werd inspiratie gezocht in de [richtsnoeren van de Europese Commissie voor de tenuitvoerlegging van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, gids van de multistakeholdergroep ter ondersteuning van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken](#) en in verschillende nationale oriëntatiedocumenten in verband met milieucclaims¹.

Het bestaande wetgevend kader voor milieucclaims is driedelig: in de eerste plaats is er het algemene verbod op oneerlijke en misleidende marktpraktijken van de artikelen VI.93 e.v. van het Wetboek van economisch recht, hierna WER. In de tweede plaats voorziet artikel VI.100 WER een 'zwarte' lijst van 23 specifieke marktpraktijken die onder alle omstandigheden verboden zijn. En ten derde bestaat er voor sommige sectoren specifiek Europese en/of Belgische wetgeving over milieucclaims.

¹ Meer bepaald de [guide pratique français des allégations environnementales](#) van 2012 en de Engelse gids [Make an environmental claim for your product, service or organisation](#) (21 december 2016).

Naast het wetgevende kader bevat de ICC Code voor Reclame- en marketingcommunicatiepraktijken belangrijke richtlijnen voor ondernemingen als het gaat over Milieuclaims. Deze ICC Code wijdt een volledig hoofdstuk (hoofdstuk E) aan “Milieuclaims in marketingcommunicatie”.

Tijdens de vergaderingen van de subcommissie Handelspraktijken van de brc Verbruik, gaf de vertegenwoordiger van de fod Economie aan dat het niet de bedoeling is om de leidraad toe te passen op milieuclaims waarvoor er al een sectorale Europese of nationale wetgeving bestaat.

2 Bespreking van de leidraad

2.1. Algemene opmerkingen

De leidraad bevat 7 vragen en antwoorden over milieuclaims. Heel wat antwoorden worden met voorbeelden geïllustreerd. Men krijgt hierdoor onterecht de indruk dat als een onderneming deze specifieke voorbeelden niet volgt, er automatisch sprake zou zijn van een oneerlijke marktpraktijk. Daarnaast worden ook voorbeelden aangehaald uit sectoren waar specifieke regelgeving is inzake milieuclaims en die dus uitgesloten zijn van het toepassingsgebied van de guidelines. De brc Verbruik is dus van oordeel dat niet alle voorbeelden uit de lijst pertinent zijn. Ook kan men in bepaalde voorbeelden heel duidelijk een specifieke onderneming herkennen. Dit werkt stigmatiserend.

De brc Verbruik meent dan ook dat het aangewezen is om deze voorbeelden te herwerken (voorbeelden waar de schending van de geldende wetgeving onduidelijk is en stigmatiserende voorbeelden weglaten, onduidelijkheden uitklaren, niet-pertinente voorbeelden vervangen, etc.). De brc Verbruik stelt voor om hiertoe een task force op te richten met vertegenwoordigers van de FOD Economie, van de consumentenorganisaties en van de betrokken sectoren. Daarnaast lijkt het ook aangewezen om de voorbeelden eerder in een bijlage te verwerken dan in de tekst van de leidraad zelf of zelfs in een afzonderlijk document. Milieuclaims dienen immers steeds in concreto geval per geval aan de regelgeving getoetst te worden, de voorbeelden zijn slechts illustratief. Om deze reden zal de brc Verbruik in wat hierna volgt ook niet verder ingaan op de voorbeelden, uitsluitend de vraag en het antwoord worden hieronder artikel per artikel besproken.

De brc Verbruik merkt op dat de doelstellingen van deze leidraad erin moet bestaan de geldende Belgische en Europese wetgeving te verduidelijken. De leidraad mag niet tot gevolg hebben dat er strengere interpretaties ontstaan dan in andere EU-lidstaten. De richtlijn Oneerlijke handelspraktijken beoogt immers een maximale harmonisatie.

De leidraad verwijst in de vragen soms naar “*claim*” of “*ecoclaim*” in de plaats van naar “*milieuclaim*”. Aangezien het toepassingsgebied beperkt is tot milieuclaims en om alle verwarring en discussie over de interpretatie te vermijden, vraagt de brc Verbruik om het woord “*claim*” te vervangen door het woord “*milieuclaim*”.

De brc Verbruik merkt op dat de aangehaalde richtsnoeren geregeld in heel lange formuleringen resulteren. De plaats op een verpakking is echter beperkt. Bovendien zijn er al heel wat andere elementen die verplicht op een verpakking moeten vermeld worden (vb. nutritionele info bij voeding). De brc Verbruik is daarom van mening dat het voor ondernemingen moet mogelijk zijn om hun milieucclaim op een andere plaats dan op de verpakking verder te substantiëren, bijvoorbeeld op hun website, en op de verpakking zelf verkorte statements toe te laten (met verwijzing naar de extra informatie). Deze mogelijkheid kan al algemeen vermeld worden in de tekst van de leidraad.

De Raad voor de Reclame is van plan zijn grootste voorbehoud te maken ten aanzien van de noodzaak van deze Guidelines. Hij benadrukt dat de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de ICC Code voor Reclame- en marketingcommunicatiepraktijken (hoofdstuk E), ondernemingen vandaag al toelaten om uit te maken welke milieucclaims oneerlijk en/of misleidend zijn en dus verboden. Hij meent daarom dat er geen bijkomende guidelines noodzakelijk zijn. De Raad voor de Reclame acht het eerder wenselijk dat de weg van zelfdiscipline wordt ingeslagen, zowel om het bewustzijn in de reclamesector van de naleving van de regels te vergroten als om consumentenklachten te behandelen (zie Jury voor Ethische Praktijken inzake reclame - JEP).

2.2. Artikelsgewijze bespreking

De artikelen 1 en 2 van de leidraad hebben betrekking op het toepassingsgebied ervan. De brc Verbruik merkt op dat er een zekere contradictie is tussen beide artikelen. Artikel 1 definieert het toepassingsgebied van de leidraad als “(...) alle vormen van commerciële communicatie die milieubeweringen bevat (...) in verband met een product of een dienst; een van de fasen van de levensduurcyclus (...); of een onderneming of haar activiteiten.” Artikel 2 citeert een definitie van milieucclaim: “(...) elke boodschap of afbeelding die betrekking heeft op milieukeurmerken van een product of van een dienst die (...). De definitie van milieucclaim in artikel 2 bevat dus geen verwijzing naar de onderneming zelf of haar activiteiten en is dus duidelijk restrictiever dan het toepassingsgebied voorzien door artikel 1. De brc Verbruik is van oordeel dat dit verduidelijking verdient.

Het tweede deel van artikel 1 voorziet een aantal gevallen waarin de leidraad niet van toepassing is. Zo zijn milieucclaims die onder een specifieke Europese of Belgische sectorale wetgeving vallen waarbij de milieuprestatie van een categorie van producten geregeld wordt, uitgesloten. Aan de leidraad is in bijlage een lijst van sectorale wetgeving toegevoegd. De brc Verbruik meent dat het aangewezen is om in het artikel 1 ook uitdrukkelijk te verwijzen naar deze bijlage, zodat het voor de lezer meteen duidelijk is waarom deze bijlage aan de leidraad werd toegevoegd. De brc Verbruik is bovendien van oordeel dat de lijst in deze bijlage nog aangevuld moet worden met de [FIC-Verordening](#) (Food Information to Consumers)².

Artikel 2 bevat een definitie van o.a. milieucclaim en milieueffect. Artikel 2.1. vermeldt het claimen van een “positieve invloed (...) op het milieu”. Daarnaast definieert artikel 2.3. milieueffect als “elk effect op het milieu, nadelig of gunstig, (...). De brc Verbruik is van oordeel dat de woorden “positieve” en “nadelig of gunstig” niets toevoegen aan deze definities en dat zij mogelijk aanleiding kunnen geven tot verwarring en onnodige discussies over de interpretatie ervan. De brc Verbruik stelt dan ook voor om deze woorden te schrappen.

² Verordening 1169/2011.

Artikel 5 legt uit hoe men een milieclaim op een eerlijke wijze kan formuleren. Het vermeldt dat ondernemingen bereid moeten zijn om hun bewijzen in verstaanbare vorm aan de controleautoriteiten te verstrekken. De brc Verbruik vraagt om te verduidelijken wat deze “verstaanbare” vorm inhoudt. Gaat het bijvoorbeeld om een officieel document, certificatiebewijs of kan het ook een document zijn van de onderneming zelf?

In artikel 5.1.1. wordt in de tweede alinea gesteld dat het gebruik van bepaalde termen vermeden moet worden, zoals bijvoorbeeld “100% natuurlijk”. De brc Verbruik is van oordeel dat verduidelijkt dient te worden dat op basis van de geldende wetgeving het gebruik van deze termen als dusdanig niet verboden is, maar slechts in de mate dat het gebruik ervan misleidend is. Dit laatste moet geval per geval beoordeeld worden. Wanneer een product daadwerkelijk 100% uit natuurlijke stoffen bestaat (en de onderneming dit kan aantonen), gaat het niet om een misleidende claim. Daarnaast meent de brc Verbruik dat gepreciseerd moet worden dat het gebruik van deze termen in een specifieke context (bijvoorbeeld als het over voeding gaat) geen milieclaim uitmaakt en dus buiten het toepassingsgebied van de leidraad valt.

Artikel 5.1.3. voorziet dat een onderneming moet aangeven of de milieclaim betrekking heeft op de onderneming zelf, op haar activiteiten of op het product in het bijzonder. De brc Verbruik stelt voor om dit artikel als volgt te verduidelijken: “Een claim moet aangeven of hij betrekking heeft op de **activiteiten van de onderneming**, ~~op haar activiteiten~~ of op een product in het bijzonder”.

Artikel 5.1.4. voorziet dat een claim de noodzakelijke feiten over de voornaamste kenmerken van het product moet vermelden om de consument in staat te stellen een doordachte aankoopbeslissing te nemen. Aangezien de brc Verbruik voorstelt om de voorbeelden uit de tekst te halen, moet de richtsnoer hier herschreven worden om ze duidelijker te maken. Immers, zonder verdere verduidelijking is deze bepaling moeilijk te begrijpen, wat onzekerheid veroorzaakt en tot zeer verregaande interpretaties zou kunnen aanleiding geven. De brc Verbruik stelt voor om dit artikel te verduidelijken enkel te verwijzen naar informatie die relevant is in het kader van de milieclaim.

Artikel 5.2 stelt dat een milieclaim moet gerechtvaardigd worden door een reëel milieuvoordeel. Het is echter niet duidelijk wat de criteria hiervoor zijn. Wanneer is er sprake van een reëel milieuvoordeel? De brc Verbruik dringt erop aan deze criteria duidelijk te bepalen in de task force (cf. supra).

Daarnaast vult artikel 5.2 aan dat het milieuvoordeel moet bestaan ten opzichte van “de meerderheid van de praktijken in het betrokken marktsegment”. De brc Verbruik is van oordeel dat niet enkel vergeleken moet worden met de meerderheid van de praktijken in het betrokken marktsegment op het niveau van het aanbod, maar ook bijvoorbeeld ten aanzien van de bestaande geïnstalleerde apparaten, voor zover duidelijk wordt aangegeven waarmee wordt vergeleken, en voor zover de vergelijking niet artificieel is.

Artikel 5.4. heeft betrekking op de misleidende presentatie van een milieclaim, i.e. de inhoud van de milieclaim is correct, maar de manier waarop hij wordt voorgesteld is misleidend. Artikel 5.4.1. stelt dat de onderneming moet opletten dat ze door de keuze van kleuren, afbeeldingen, geluiden, enz. niet onterecht de indruk wekt bij de consument dat een product een milieuvoordeel biedt. De brc Verbruik merkt op dat het niet altijd gemakkelijk vooraf in te schatten is welk effect een bepaalde kleur, afbeelding, geluid, enz. precies zal hebben op een consument, zodat deze regel in de praktijk niet gemakkelijk toe te passen zal zijn.

Artikel 5.4.2. heeft betrekking op milieucclaims over producten die altijd schadelijk zijn voor het milieu. De brc Verbruik is van oordeel dat dit artikel dubbel gebruik uitmaakt met de andere delen van artikel 5 en dus geschrapt kan worden. In de mate het artikel 5.4.2. toch behouden zou worden, merkt de brc Verbruik op dat het niet noodzakelijk is om auto's en pesticiden, tussen haakjes, als voorbeelden van altijd schadelijke producten aan te merken in de leidraad. De brc Verbruik meent dan ook dat deze voorbeelden weggelaten moeten worden. Enerzijds werken ze stigmatiserend en anderzijds maken pesticiden het voorwerp uit van specifieke sectorale wetgeving en vallen ze dus buiten het toepassingsgebied van de leidraad.

Artikel 5.6. stelt dat een milieucclaim betrekking moet hebben op de voornaamste milieueffecten van het product gedurende de ganse levenscyclus. In de voetnoot bij artikel 5.6.1. wordt gesteld dat een onderneming de PEF-methode (*Product Environmental Footprint*), i.e. een methode om de ecologische voetafdruk van een product te bepalen, of een levenscyclusanalyse kan gebruiken om het milieuvoordeel voor de ganse levenscyclus te bepalen. De PEF-methode is echter nog niet beschikbaar voor alle sectoren, noch voor elk type van product binnen een sector. Bovendien is het uitvoeren van een levenscyclusanalyse vooral voor KMO's niet vanzelfsprekend en kan er heel wat discussie ontstaan rond het voor deze analyse gebruikte kader. De brc Verbruik stelt voor om dit in de guidelines te preciseren.

Artikel 5.6.2. voorziet dat het geclaimde milieuvoordeel geen andere negatieve milieueffecten met zich mee mag brengen, bijvoorbeeld in een andere fase van de levenscyclus van het product. De brc Verbruik merkt op dat deze formulering te strikt is en dat deze een negatieve impact op de investeringen in innovatie ten voordele van het milieu. Wanneer bijvoorbeeld het gerealiseerde milieuvoordeel significant is en het nieuwe negatieve milieueffect beperkt is, dan blijft de eindbalans van de inspanning die de onderneming gedaan heeft positief en is het onbillijk om haar te verbieden hierover op een correcte manier te communiceren.

Artikel 5.7. stelt dat een claim moet worden aangevuld met een toelichtende vermelding. Dit zal een zeer uitgebreide beschrijving inhouden. De brc Verbruik verwijst hier naar §10 van dit advies.

Bij artikel 5.8.2. ontbreekt er een deel van de zin. De zin zou moeten luiden "Een claim die verwijst naar de afwezigheid van bepaalde stoffen **mag niet worden gebruikt** als deze stoffen nooit in verband werden gebracht met de producten in kwestie, of die daar niet langer meer mee worden geassocieerd."

Artikel 5.9. voorziet dat een onderneming haar milieucclaim regelmatig moet updaten. De brc Verbruik benadrukt dat van een onderneming niet kan gevraagd worden om een milieucclaim continu aan te passen in functie van de evoluties op de markt, voor zover de milieucclaim voor een bepaald product gestaafd is en blijft.

Artikel 5.10.2. heeft betrekking op vergelijkende milieucclaims. Het artikel stelt dat zo'n claim duidelijk moet aantonen dat de vergelijking gebeurt ten opzichte van een lijst van 4 elementen. De brc Verbruik is van oordeel dat de lijst van 4 elementen te beperkt is en dat er nog andere zaken zijn waarmee een onderneming zijn product of dienst kan vergelijken, zoals bijvoorbeeld de marktstandaard.